

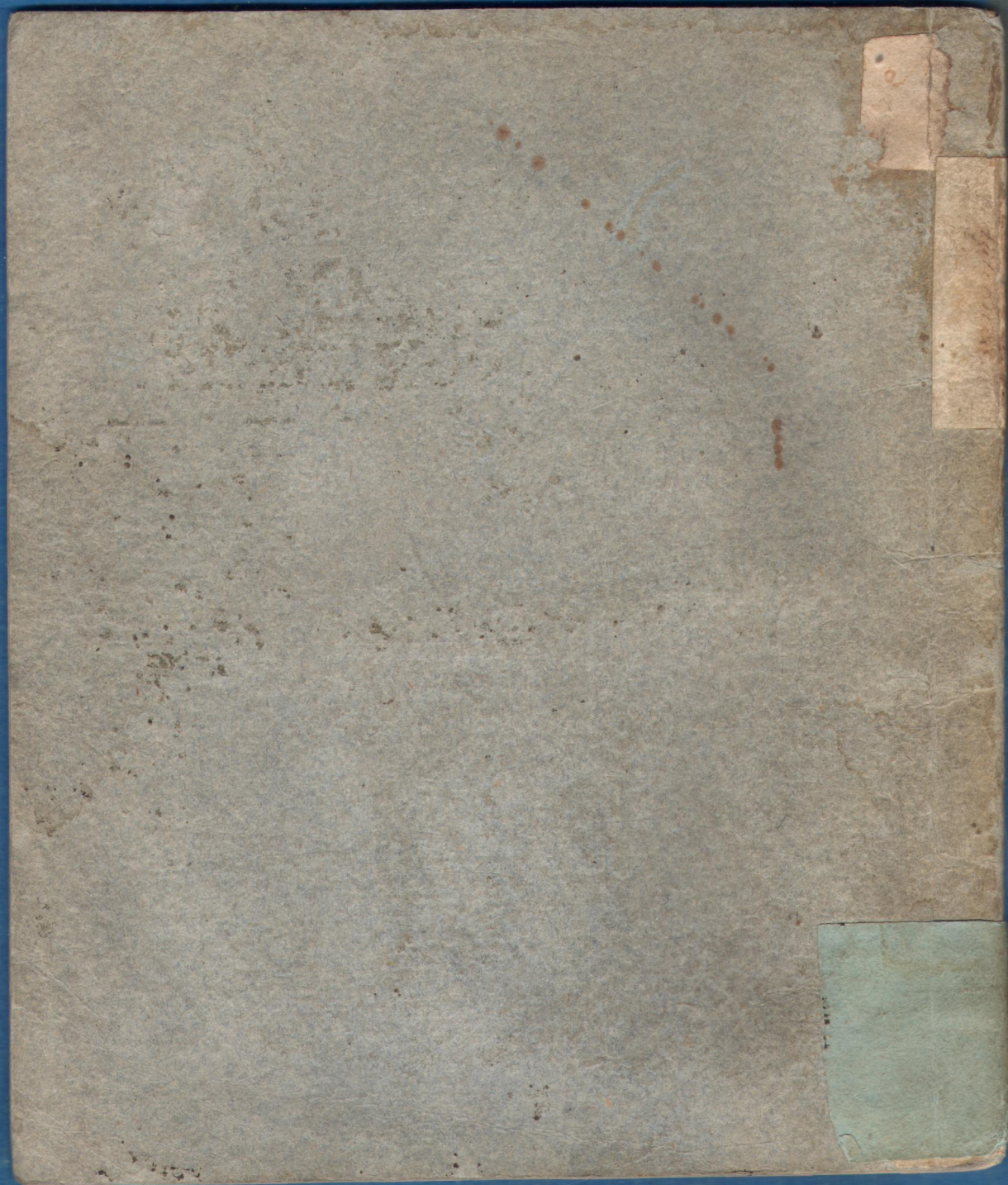
23
B. III.

IX.

4
779

16
PK-1701
459018

PK-1701
459018

ЗАЛА 13

ШКАФЪ 11

ПОЛКА 4 № 779

~~2 B. III~~
~~16~~

№ 845

1585

1291H103.

CONSTITVTIO.
NES LIVONICÆ, POST SUB-
motum ex Livonia Moschum, à Sere-
nissimo STEPHANO Poloniae
Rege, sancitæ.

~~1853~~
~~430.~~

~~239~~ 5
66

CRACOVIAE, IN OFFICINA NICOLAI SCHARF-
fenberger, Typographi Regii. Anno 1583. antè hac
excusæ, nunc GEDANI recusæ.

8558

COMMERCIAL

POST OFFICE

NEW YORK

NOV 10 1871

RECEIVED

NOV 10 1871

NOV 10 1871

NOV 10 1871

NOV 10 1871

NOV 10 1871

NOV 10 1871

NOV 10 1871

NOV 10 1871

NOV 10 1871

NOV 10 1871

NOV 10 1871

NOV 10 1871

NOV 10 1871

NOV 10 1871

NOV 10 1871

CONSTITVTIONES LIVONICAE.

STEPHANUS DEI GRATIA
REX POLONIÆ, MAGNVS DVX
Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ,
Samogitiæ, Livoniæ, Kiioviæ, Volhyniæ:
Podlachiæq; nec non Princeps Tran-
sylvaniæ, &c.

Significamus tenore præsentium, quibus expedit
universis, præsentibus & futuris harū notitiam ha-
bituris. Quia nos per Dei gratiam recuperata de
potestate Moschi Provincia Livonia, ejus statui ac
bono ordini prospicientes, ac defensionis & justitiæ
rationem habētes, adq; exemplum in primis terra-
rum Prussiæ nos accomodantes, infra scriptas le-
ges & cōstitutiones ei Provinciæ, de consilio Con-
siliariorum nostrorū dandas, & promulgandas esse
duximus, damusq; & promulgamus præsentibus.
Jura tamen nostra Regalia integra nobis in omni-
bus reservando.

A ij Episco-

CONSTITVTIONES

Episcopatus

Vendenfis.

IN primis Deo optimo gratias pro victoria concessa agentes, ad ejusq; cultum actiones nostras referentes, fundavimus Episcopatum in eadem Provincia, in locum Archiepiscopatus, & Episcopatum, qui fuerunt superioribus temporibus. Primum discordia interna, deinde verò hostili gladio exterminati: cujus sedes Vendæ futura est. Vbi etiam Canonorum Collegium instituimus, ac item per Civitates, Oppida, & Villas nostras regales, Parochias, & scholas ritus Catholici ereximus.

De diffidentibus

in Religione.

ANnuimus petitionibus Provincialium Provinciæ Livoniæ Rigæ, & hic ad nos factis, ut Augustanæ confessionis, quæ unica post religionem Catholicam illam in Provinciam introducta erat, liberum usum illis permittamus.

Tres

Tres Præsidatus

in Livonia.

Provinciam Livoniam, quæ adhuc à nobis parta est, in tres dividimus partes, tum jurisdictioni, tum defensionis causa: Quarum prima erit Vendenſis, atque id quicquid inter flumen Dunam, & Goviam, & inde ad fines Moschoviæ versus Opoczka, supra Marienhausen situm est, ad Præſidatum Vendenſem ſpectabit, incluſis etiam arcibus, Marienhausen, Ludzen, & Rozythen: Altera Derpatenſis, quæ à flumine Govia ad fines uſque Moschoviæ extēdetur, & versus Felinum Vilscher lacu terminabitur: Tertia Pernaviensis, quæ Felinum Pernaviam, & cæteras arces inter Goviam flumen, & mare, & lacum Vilscher continebit.

Præſides Livon:

Quibus quidem in partibus ſinguli Præſides, Vendenſis ſcilicet, Derpatenſ. & Pernaviens præſunt eo jure & authoritate in illa provincia, qua

CONSTITVTIONES

Palatini in Prussia sunt, cum quibus etiam, necessitate exposcente, ad bellum movere debebunt, postquam prædicti Præsides à nobis, vel gubernatore Livoniæ, vel locum tenente, vel Commissario nostro admoniti fuerint.

Succamerarij.

Statuimus, ut in eadem Provincia tres itidem Succamerarij sint. Vendenſis, Derpatenſis, Pernaviensis, eadem auctoritate & functione, qua Succamerarij sunt in terris Prussiæ. Iidem finibus inter nobilitatem regundis præerunt.

Vexilliferi.

Tres itidem prædictæ Livoniæ Provinciæ regiones tres suos vexilliferos habebunt, subq; signis à nobis illis attributis, necessitate exposcète, ut supra scriptum est, dictæ provinciæ Nobiles & Incolæ, ad bellum & defensionem progredientur

Iudicia terrestria.

Judicia

LIVONICÆ.

Iudicia terrestria in singulis Præsidatibus, quotannis bis celebrentur, ita ut in Præsidatu Vendenſi, prima iudicia feria tertia post Dominicam, Quasimodogeniti, secunda feria tertia post Lamperthi, in Pernaviensi, duab: post hebdomadibus, in Derpatensi duabus post aliis observentur. Ex quibus quidem iudiciis terrestribus, appellationes ordinariæ fient ad conventum Livoniæ,

Judices, Scabini, & Notarij terrestres, ac Tabel- liones.

Iudicia terrestria iudicabuntur ab iudice. Iudex autem cuius Præsidatui ex quatuor à nobilitate propositis, unus per nos assignari debet, cui assidebunt sex scabini, ex duodecim à nobilitate propositis, à nobis designati. Notarium verò terrestrem ex quatuor à nobilitate electis, unū itidē designabimus, qui Acta ac Decreta iudicij terrestris conscribet & edet. Pro incidētibus verò passim necessitatibus publici tabelliones in conventibus Livoniæ

CONSTITVTIONES

niæ modo infra scripto habendis, qui fuerint testatæ probitatis ac fidei, ex conventus illius sententia, creari poterunt.

De Appellatione.

VT autem frivolæ & temerariæ appellationes non nihil cohibeantur, quisquis in iudicio terrestri ad conventum appellaverit, octodecim marcas Rigenses in iudicium reponat. Et si appellans succubuerit, in usum publicum iudicii in quo erant repositæ, cedant, alioquin parti restituantur.

Judicia Præsi

dum, & sanguinis, ac facti recentis.

NEc Præsides causas ad jus terrestris spectantes, nisi de consensu partium iudicent, & provocantes ad iudicium terrestris remittant, exceptis causis levioribus, quæ videlicet valorem triginta marcarum Rigensium, non excedant. Hæ quidem sine strepitu iudicii, de simplici & plano ab eis componi possunt. In causis autem sanguinis, & facti recentis in

LIVONICÆ.

tis indilatam justitiam ministrent, nec partes contendentes ad componendam amicè inter se cōtroversiam cogant, nec vllas pœnas exigant, nisi per iudicium decretas. Quarum pœnarum tertia pars iudicio terrestri, reliquæ duæ partes Præsidi loci cedant.

Præsides & Capitanei coeteriq; omnes iudicio terrestri subsint.

Præsides & Capitanei, ac quivis incolæ Livoniæ, siue Poloni, siue Lithuani, alijq; omnes citati: tam in iudicio terrestri, quam conventuum publicorum respondere sint obligati, exceptis obligationibus super bonis nostris Regalibus emergentibus: Civitatibus etiâ iudicia juxta privilegia ipsorum relinquimus,

De Commissionibus.

B

Vt autem

CONSTITVTIONES

VT autem temerariæ lites amputentur, Commissarios siue iudices delegatos non deputabimus in causis ad iudicium terrestris spectantibus, & minus in eo jam pendentibus nisi per rationem ordinariam, de qua infra dicetur à sententia definitiua, seu interlocutoria jam lata, ad nos remissæ fuerint, exceptis causis limitum, bonorum nostrorum Regalium, & diuisionis fratrum, & proximorum. Nec Iudices delegatos seu Cōmissarios à quibus semel appellatum est, in eadem causa denuo deputabimus, aut causam ad ipsos remitemus. Non enim verisimile aut honestum videtur, quòd iudex suam pristinam sententiam retractet, aut aliter postea iudicet quam antea iudicauerat.

De Conuentibus publicis judicialibus.

Conuentus autem publici iudiciorum causa in Livonia Vendæ quotannis bis celebrentur, verno videlicet tempore, ad diem S. Stanislai, tempore autem autumnii ad diem S. Michaelis, ad prædictos conuentus publicos omnes causæ, tam ex Ciuitatibus, quàm ex iudicijs terrestribus, per appellationem

LIVONICÆ.

lationem devoluantur, ac etiam ex Feudis Ducalibus: eæ verò appellationes cognoscentur, in dicto conventu ab Episcopo, tribus præsidibus, Capitano Vendenſi, Qvestore provinciali, tribusq; Succamerarijs, Civitatumque, Rigenſis duobus, Derpatenſis vno, Pernauienſ. vno, Vēdenſ. vno, deputatis. Præſidebit vero gubernator Livoniæ, vel locum tenens, aut Commiſſarius noſter, à nobis pro tempore designandus, atq; ibi omnes cauſæ finiuntur, ſine vltiori provocatione, exceptis cauſis ammiſſionis hæreditatis bonorum, in quibus ſi quæ pars à conventu ſe gravatam putaverit, vtriuſque partis allegationes diligenter conſcribi, ac ad nos obſignatæ ſigillis omnium ſupraſcriptorū per gubernatorem, aut locum tenentem, vel commiſſarium noſtrum remitti debent, de quibus nos ſententiam noſtram itidem ſcripto noſtro declarabimus, ac item exceptis cauſis famæ, in quibus hoc idem, niſi ſint ſanguinis & facti recentis, obſervari volumus. Decreta vero prædicta conventionalia, à Notario terreſtri Vendenſi conſcribentur, ſub ſigilloq; ejusdem terræ edentur.

De jure municipali LIVONICO.

B ij

Tàm

CONSTITVTIONES

TAm in iudicijs terrestribus, quam conventiona-
libus iustitia administrabitur ex præscripto juris
provincialis in Livonia recepti, saluis tamen no-
stris Regijs ac publicis iuribus, cujus quidem juris
municipalis exemplum Provinciales ad nos mitte-
re debent intra quadrimestre, vt à nobis recogno-
scatur, & auctoritate nostra publicetur. Præteri-
tas omnes iniurias facti inter privatos perpetua o-
blivione delēdas censemus. De causis autem pecu-
niarum creditarum, & bonorum adeptorum, in-
ter se jure experiri poterunt. Neq; tamen ab ijs qui
tempore belli vsuras in bonis suis inscripserunt, e-
xigi eæ debent. In posterum autem non nisi medi-
ocres inscribi & accipi poterunt.

Conventus ne- cessitatis publicæ causa.

QVando opus fuerit conventu pro necessitate
publica, quem nos & successores nostri arbitrio no-
stro, loco & die, quo nobis videbitur, indicemus,
prius in singulis Præsidatibus, Vendenf. Derpatenf.
Pernaviens. fiat nobilitatis conventio particularis,
quam

LIVONICÆ.

quam Præsides in suis Præsidaribus ad aliquem locum convenientem literis suis de mandato nostro convocent, ut nuncij ad hujusmodi conventum eligantur, qui autem vocatus non comparuerit, poenam sex marcarum Rigensium pender, cujus medietas Præsidi, altera vero Fisco Livonico proveniat. Mittent etiam ad eundem conventum nuncios duos Civitas Rigensis, unum Derpatensis, unum Pernauensis, unum Vendenf. ac item Curlandiæ Dux, cujus nuncio locus dignus ac conveniens in confessu, attribui debet.

De executione rei judicatæ.

AT quum frustra sententiæ ferantur, nisi legitime executioni demandentur, volumus, & ineffragabili constitutione sancimus, ut deinceps unusquisque cujusvis conditionis aut eminentiæ fuerit, rei judicatæ sine omni contradictione cum effectu pareat, & obsequatur, alioqui locorum Præsides nullo alio à nobis mandato expectato, legitimam executionem faciant, adiuncto sibi, ubi causæ conditio id postulaverit Capitaneo, & nobilibus illius

CONSTITVTIONES

distriētus, aut etiā, si necessitas exegerit, omnibus & singulis vasallis nostris seu nobilibus illius Præfidatus, quos ad assistendum illi sub iurisiurādi debito & amissione bonorum obligatos esse decernimus. Si verò maiori potentia sit opus, negocium ad nos referri volumus, vt opportunis rationibus rebus provideamus, Præfides similiter ad huiusmodi executiones faciendas, iusticiamq; oppressis ministrandā iusjurandum nobis præstitum adigat, quos etiam si remissiores fuerint, quinquaginta florenorum Vngaricaliū pœna plecti volumus, cuius mulctæ medietas parti, cui iusticia denegata est, altera verò medietas Fisco cedat. Vbi autem quis executioni voluerit resistere, aut jam factam violare convictus fuerit, pœna banni sive proscriptionis, ac bonorum confiscatione, irremissibiliter puniatur. Ex quibus bonis parti læsæ primum satisfiat, quod reliquum fuerit, prædicto Fisco applicetur.

De violentiis ac viis publicis.

LIVONICÆ.

STatuimus præterea ut nullus Capitaneus, nobilis, civis, aut quivis alius, cujuscunque conditionis existat, qui personis, castris, domibus, aut possessionibus alicujus ullam violētiam inferre, incursiones facere, in publicis stratis insidias ponere præsumat, super his convictus, capitali pœna puniatur.

De Captivatio-

ne, criminibus ac contra-

ctibus.

ET cum aliquis nobilis Decreto publici convē-
tus, judicio Præsidum aut terrestri capitur, quod
sub certis pœnis in potestatem aut carcerem civi-
lem non tradatur, sed in manus Præsidum. Si quis
autem in Civitate, ubi nulla arx est capitur, & au-
thoritate conventus Præsidis, aut iudicij in carce-
rē civilem conjicitur, in potestate eorundem & non
civitatis permaneat. Fideiussoria autem cautione
à carcere hujusmodi liberetur, nisi causa fuerit cri-
minalis, & ut sub pœna viginti florenorum Vnga-
ricarum, quorū medietas Præsidi, altera parti læ-
læ cedat,

CONSTITVTIONES

ſæ cedat, abſq; vlla remiſſione perſoluenda, nobiles & eorum ſubditi authoritate ſeu poteſtate ciuili non capiantur, detineantur, aut areſtentur, nec nobiles authoritate propria capiant, aut detineant ciues vel eorum ſubditos, ſed vnusquiſque coram iudice ſuo ordinario conveniatur, & juſtitiam requirat, niſi in caſibus recētibus, & actionibus criminalibus, nam delinquens in loco delicti deprehenſus, & contrahens de contractu recenti, in loco contractus poterit conveniri.

De Fluminibus.

PRæterea ne in fluminibus terrarum noſtrarum Livonię quibuſcūq; ab antiquo navigabilibus obſtacula fiant, ut tam piſcibus, quam navibus, & lignis liber tranſitus permittatur, bonis ac iuribus noſtris Regalibus, & quorumcūq; Privilegijs antiquis, & præſcripta conſuetudine ſaluis,

De bonis terre.

ſtribus civium, & nobilium
civilibus.

Civi-

Civibus bona terrestria, & nobilibus civilia bona liberum sit deinceps emere: ita tamen, quod ad paria onera utrinq; ferenda sint obligati. Quod scilicet cives ratione bonorū terrestrium omnia nobilitatis onera, & nobiles ratione civilium bonorum omnia civilia onera, æquis passibus ferant, & eidem juri subsint.

De Prædonibus.

Statuimus, vt Præsides & Capitanei, quisque in suo Præsidiatu, & Capitaneatu diligenter fines terrarum observent, ne prædones & grassatores ingrediendo impunè grassentur.

Rustici arma non

ferant.

ET præterea, ne rustici cum bombardis, cuspidibus, lanceis, gladijs, aut similibus armis, pulicè aut privatim incedant, atq; ea deferant, nisi ad venationem, aut publicam pacem tuendam, à Dominis & potestatibus suis evocati fuerint. Scultetis etiā exceptis quibus ob publicam functionem, armatos esse liceat.

C

De

459018

CONSTITVTIONES

De mercimo-

nijs, & rusticis.

NE etiam mercatores & præsertim peregrini si-
ue exotici homines, in nobilitatis ac civitatũ iniu-
riã, merces in villis ac pagis clãm & publice coe-
mere, & negociationes exercere audeant, authori-
tate nostra Regia firmiter prohibemus. Statuentes,
ut deinceps subditi Dominorum merces & res su-
as vendibiles in Civitatem ducant, & in foro pu-
blico venales exhibeãt. Cum verò supra actis tem-
poribus, plebem rusticam miris modis pressam in
Livonia fuisse audiamus eam ad tolerabilem sta-
tum reducendam, ejusq; rei rationes aliquas in cõ-
ventu provinciali ineundas censemus, ad quam nos
quoq; auctoritatem nostram, & ordinationem, cõ-
municato cum Provincialibus in eodem conventu
consilio, adhibebimus.

De mercimonijs

Moschoviticis.

Manda-

MAndamus locum tenenti nostro, Præsidibus, Capitaneis ac alijs Provinciæ ac Civitatum Magistratibus, ut merces omnes Moschoviticas Plescovia, & aliunde per ditiones nostras Rigam, aut Pernaviam, quo ad diversum aliquid pro ratione temporis statuerimus dirigant. Riga verò & Pernavia trans mare, tum in Lithuaniam Poloniamq;: nec ijs mercimoniis uti, nisi subiectos nobis patiantur sub gravi animadversione.

De Constitutio- nibus in posterum faciendis aut emendandis.

Siquid postea de statu Livoniæ, ejusq; bono ordine statuendum sit, aut in superscriptis cōstitutionibus emendandum, murandū, addendum, id pro ut res ac necessitas tēpusq; exiget, matura ac bona deliberatione faciemus. Quæ omnia & singula ut supra scripta sunt sancimus, ac decernimus robur debitæ firmitatis habere debere, ac ab omnibus in

CONSTIT. LIVONICÆ.

eadem Provincia observari, ab ijs verò quorum interest manu teneri, & exequi. Harum quibus Sigillum nostrum appressum est, testimonio literarum.

Actum & datum Varaviae, die quarta Decembris correctionis, Anno M. D. LXXXII. Regni nostri, Anno septimo.

Per manus Illustris, & Magnifici Ioannis de Zamosczie, Regni nostri supremi Cancellarij, & exercituum Regni Generalis Cracoviens. q; ac Marieburgens. Miedzyrzecens. Knyschynen. Krzeszoviensis, &c. Capitanei. Sincere nobis dilecti.

